

інформації», «Про захист персональних даних», вбачається гарантованість кожній особі у відкритості, доступності інформації, шляхом вільного її отримання через звернення чи через запит на інформацію для забезпечення своїх прав, свобод та законних інтересів.

На наш погляд, це дослідження буде корисним під час правозастосовної юридичної практики поліції, а також для підготовки законопроектів у сфері нормативного врегулювання суспільних відносин стосовно конституційного права на інформацію.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. 141 с.
2. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР // *Відомості Верховної Ради*. 1996. № 47. ст. 257. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII // *Відомості Верховної Ради*. 1992. № 48. ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
4. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI // *Відомості Верховної Ради*. 2011. № 32. ст. 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
5. Правові позиції Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та судова практика щодо реалізації права на доступ до публічної інформації. К. К.І.С., 2015. 170 с.
6. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI // *Відомості Верховної Ради*. 2010. № 34. ст. 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.

Сподинський Олександр,

аспірант кафедри конституційного права та прав людини НАВС

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ВИМОГА ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА НАБУТТЯ ГРОМАДЯНСТВА: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Мова – це засіб вираження національної свідомості, організації суспільного, політичного, культурного та ділового життя, ведення державних справ, встановлення цивілізованих відносин між людьми та їх об'єднаннями, здійснення освітнього процесу тощо.

За даними Всеукраїнського перепису населення, на території країни проживають представники понад 130 народів. Для стабільності та процвітання України важливими є налагодження доброзичливих і дружніх відносин між представниками різних народів і національних меншин, що сприятиме стабільності і процвітання державотворчих процесів і досягненню міжнаціональної злагоди та порозуміння.

У сучасному світі громадянство є одним із інститутів конституційного права і зазвичай знаходить своє закріплення в конституції (основному законі) або конституційному акті держави або ж інших нормативно-правових актах.

Набуття громадянства у кожній державі по-своєму унікальне, має ряд відмінностей і особливостей, притаманних виключно для конкретної держави. Проте ключовою умовою набуття громадянства, характерною для всіх країн світу є знання державної мови на високому рівні.

Визначальним є рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року, яким закріплено, що положення частини першої статті 10 Конституції України, за яким "державною мовою в Україні є українська мова", треба розуміти так, що українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом (частина п'ята статті 10 Конституції України) [1].

Згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти існує шість рівнів володіння мовою, які були розроблені Асоціацією Мовних Експертів ALTE (The Association of Language Testers in Europe):

- інтродуктивний (Breakthrough або A1);
- середній (Waystage або A2);
- рубіжний (Threshold або B1);
- просунутий (Vantage або B2);
- автономний (Effective Operational Proficiency або C1);
- компетентний (Mastery або C2) [2].

На нашу думку, найбільш успішним досвід врегулювання мовного питання, мають Прибалтійські держави (Литва, Латвія, Естонія), які є членами Європейського Союзу.

Згідно ст. 5 Закону «Про мову» Естонії публічні службовці, працівники підвідомчих урядових установ державних органів та органів місцевого самоврядування та працівники публічно-правових юридичних осіб і їх організацій, нотаріуси судові виконавці, присяжні перекладачі і працівники їх бюро зобов'язані володіти естонською мовою та використовувати її на рівні, необхідному для виконання службових та трудових обов'язків.

При цьому рівень обов'язкового володіння державною мовою визначений і ґрунтується на рівнях володіння мовою, визначених Європейським рамковим документом мовного навчання. З цією метою розроблено Постанову Уряду Республіки Естонії від 26.07.2008 № 105, у якій подані описи рівнів володіння мовою (A1, A2, B1, B2, C1, C2), ситуації використання мови і характеристики трудових обов'язків для тих, хто володіє відповідним рівнем; співвіднесення рівня володіння мовою та відповідною посадою для службових осіб державних органів, органів місцевого самоврядування, суспільно-правових посадових осіб, комерційних, некомерційних товариств і підприємців – фізичних осіб.

Наприклад, володіння державною мовою на рівні C1 необхідне для таких службових осіб: вищі службовці; старші службовці; кадрові унтер-офіцери й

офіцери; прикордонні унтер-офіцери й офіцери; юристи-діловоди, секретарі-діловоди та секретарі судових засідань; керівники установ та їх заступники; керівники навчальних закладів, їх заступники та завідувачі навчальною частиною; вчителі та викладачі естонської мови і предметів, які викладаються естонською мовою; лікарі (у тому числі ветеринарні), психологи, фармацевти, провізори; спецпедагоги (виключаючи тих, послугами яких користуються, для кого естонська мова не рідна), судові виконавці; члени адвокатури (присяжні повірені, старші помічники присяжних повірених і помічники присяжних повірених); нотаріуси; керуючі майном банкрута; судді і помічники суддів; прокурори; службовці поліції; службовці служби порятунку.

Аналогічна вимога у ст. 6 Закону Литовської Республіки «Про державну мову»: керівники, службовці та посадові особи державних і віднесених до самоврядування інституцій, установ, служб, керівники, службовці та посадові особи поліції, правоохоронних служб, установ зв'язку, транспорту, охорони здоров'я, соціального захисту та інших закладів обслуговування населення повинні володіти державною мовою відповідно до категорій володіння мовою, встановленими Урядом Литовської Республіки.

Відповідно до постанови «Про здійснення і затвердження категорій знання державної мови» № 1688, яка була прийнята 24.12.2003, розрізняють три категорії володіння державною мовою. Наприклад, перша категорія необхідна для працівників сфери послуг, транспорту, торгівлі друга – працівників сфери освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту; третя – керівникам державних органів, викладачам тощо.

У ст. 6 Закону Латвійської Республіки «Про державну мову» передбачено, що працівники державних і муніципальних установ, судів і тих, хто відноситься до установ судової системи, державних та муніципальних компаній, а також тих підприємств, у яких велика частина капіталу належить державі або самоврядуванню, зобов'язані знати і використовувати державну мову в обсязі, необхідному для виконання їх професійних і посадових обов'язків. При цьому такий обсяг знань державної мови та порядок перевірки володіння державною мовою встановлює Кабінет Міністрів [3].

Отже, громадянство посвідчується встановленим у державі процедурою, саме від її досконалості залежить повага до історії країни, де бажаєш жити і працювати особа, збереження та примноження національних традицій і культури, а також рівень освіченості суспільства.

Очевидним є те, що до цілого ряду умов, які слід виконати для отримання громадянства (досягнення повноліття, перебування певний час у статусі постійного жителя, знання історії держави, присягання на вірність державі), однією із найважливіших умов є володіння на належному рівні державною мовою.

Список використаних джерел

1. Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року № 10-рп/99 у справі за конституційними поданнями 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України

щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України (справа про застосування української мови) / Електронний ресурс. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-99>

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. / Наук. ред. укр. видання доктора педагогічних наук, професора С.Ю.Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003. 273 с.

3. Закон Литовської Республіки від 31 січня 1995, № I-779 “Про державну мову” / Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://language-policy.info/movne-zakonodavstvo/zakonodavstvo-pro-movy-lytovskoji-respubliky/zakon-lytovskoji-respubliky-pro-derzhavnu-movu/>

Третяк Ігор

студент 1 курсу 101 групи ННІ №3 НАВС

Науковий керівник: професор кафедри конституційного права та прав людини НАВС, к.ю.н., доцент **Лук’янець Валентина**

ЛЮСТРАЦІЙНІ ЗАХОДИ ЯК ФОРМА ЗАХИСТУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність даної теми пов'язана перш за все з тим, що останні події в Україні вказали на один з її основних напрямків, що народ може і повинен, у рамках демократичної держави, впливати на владу, використовуючи всі наявні (яких, однак, часто бракує) інструменти та можливості. У зв'язку з цим український народ довів, що у майбутньому буде перебувати у стані готовності на випадок, коли дії влади будуть різко суперечити загальнонаціональним настроям чи носитимуть антиукраїнський характер, негативним способом впливатимуть на становище у суспільстві, стан суспільної моралі тощо, що в умовах розбудови правової держави такий механізм неприпустимий.

Поняття «люстрації» в сучасній доктрині права не існує, комплексного дослідження феномену люстрації та практичних рекомендацій щодо застосування люстрації поки що немає. Люстрація відноситься до «Політичної відповідальності» і «Конституційної відповідальності».

Термін «**люстрація**» (lustratio, piacula, piamenla, caerimoniae) в греко-римській міфології означав ритуали очищення від моральної скверни.

Відмінний за значенням термін «**люстрації**» виник у Європі та увійшов у практику суспільних відносин у другій половині XVI століття. **Королівські люстрації** (від латинського lustratio) означали податкову або фінансову ревізію, деталізуючись у описи державних маєтностей для податкових і військових потреб, що здійснювалися кожні п'ять років у Речі Посполитій за ухвалою Польського Сейму 1562 року. Наприкінці другої половини XX століття у Східній Європі термін «люстрація» набув нової якості. Його почали застосовувати у зворотному напрямі — щодо власне чиновників високого рангу, які скомпрометували себе, перебуваючи на публічній службі. Наслідком